

Motion till riksdagen 2024/25:3436

av Lawen Redar m.fl. (S)

med anledning av prop. 2024/25:166 En lag om public service och riktlinjer för verksamheten 2026–2033

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om public service-företagens förstärkta ansvar för att skapa innehåll som främjar sociala, samhälleliga och kulturella intressen i en nationell kontext och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett nytt säkerhetspolitiskt läge, säkerhetshot mot public services verksamhet och behovet av en tryggad finansiering och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om speglingsuppdraget och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att villkor i nuvarande sändningstillstånd ska kvarstå och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att krav på jämställdhet och mångfald ska ingå i både demokratibestämmelsen och villkoret för programverksamheten och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett fortsatt ökat utbud för alla minoritetsspråk och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det är av stor vikt att hänsyn tas till personer med olika funktionsnedsättningar och deras möjligheter att ta del av nyheter och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om SVT:s digitala nyhetstjänst och textanvändning i nyhetsverksamheten och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förhållandet mellan starka offentliga och starka privata nyhetsmedier och tillkännager detta för regeringen.

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att bibehålla utvecklingen av kortare texter på både nationell nivå och lokal nivå och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om betydelsen av en kombination av text, ljud och rörlig bild för att skapa användarvänlighet och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om mediemarknaden och textanvändning och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förhandsprövning av nya tjänster och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökad granskning och uppföljning och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utredningar av public services verksamhet och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om public service-företagens användning av externa internetplattformar och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lätta på kraven på antal programtjänster och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avvisa ytterligare analyser av den svenska mediemarknaden med fokus på mediemångfald och konkurrensförutsättningar och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en parlamentarisk utredning om framtidens mediepolitik och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om det nya säkerhetspolitiska lägets behov av snabb och saklig nyhetsinformation och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om public service-företagens textbaserade innehålls påverkan på mediemarknaden och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om personer med funktionsnedsättnings synpunkter på textbegränsningar och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stora evenemang i public service och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en utredning om public service-verksamheternas organisation och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en eventuell organisationsöversyn bör omhändertas av en kommande parlamentarisk public service-kommitté och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stärkt journalistisk bevakning i svagt bevakade områden och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det även fortsättningsvis ska finnas möjlighet till sponsring av Melodifestivalen och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om sponsring av vissa sportevenemang och tillkännager detta för regeringen.

29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om medelstilldelningen och tillkännager detta för regeringen.

Inledning

De av riksdagen beslutade målen för mediepolitiken är att ”stödja yttrandefrihet, mångfald, massmediernas oberoende och tillgänglighet samt att motverka skadlig mediepåverkan” (prop. 2014/15:1 utg.omr. 17, bet. 2014/15:KrU6, rskr. 2014/15:96). Oberoende medier och en mångfald i medielandskapet utgör ett fundament i demokratiska samhällen. Det traditionella mediesystemets samhällsfunktion anses vara att granska samhället genom att kritiskt bevaka olika samhällsfrågor och därmed bistå medborgarna i ett politiskt ansvarsutkrävande, att informera för att främja kunskap om samhället vilket möjliggör ett informerat politiskt deltagande och att utgöra ett offentligt rum för debatt mellan och inom olika grupper för att synliggöra olika perspektiv (Weibull & Wadbring 2020 s. 303 och Allern 2019 s. 338–339). Genom mediestödet och finansieringen av public service har den svenska mediepolitiken gett medierna förutsättningar att uppfylla dessa funktioner. Vi socialdemokrater menar att public service har en särställning i mediesystemet i uppdraget att erbjuda saklig, relevant och opartisk information samt att nå ut brett i befolkningen.

Medieforskning visar att människor som lever i informationsmiljöer där public service har en stark ställning har bättre kunskaper om politik och samhälle än människor som lever i mer renodlat kommersiella informationsmiljöer (se avsnitt 4.1.1). En grundläggande förutsättning är att public service bedrivs oberoende från staten och olika makt- och intressesfärer samtidigt som publiken har möjlighet till ansvarsutkrävande (se avsnitt 4.1). Genom att bidra till att medborgarna är välinformerade och kan föra konstruktiva samtal utifrån gemensamma verklighetsbilder är public service en demokratisk kollektiv nytta som gynnar alla medborgare.

I Sverige bedrivs public service – radio och tv i allmänhetens tjänst – av SR, SVT och UR. Verksamheten styrs av sändningstillstånd och medelsvillkor som regeringen beslutar om med stöd av riksdagsbeslut.

Ett nytt säkerhetspolitiskt läge

Det säkerhetspolitiska läget är det allvarigaste sedan andra världskrigets slut. Förberedelserna, beredskapen och förmågan inom hela totalförsvaret, både det militära och det civila försvaret, måste enligt Försvarsberedningen öka skyndsamt. Försvarsberedningen betonar i rapporten Kraftsamling (Ds 2023:34) att samhället, till följd av den försämrade säkerhetspolitiska situationen, måste möta och hantera den nya säkerhetspolitiska utmaningen även i fredstid. Sverige är utsatt för påverkanskampanjer, påverkansoperationer och desinformation från antagonistiska aktörer som hotar och undergräver Sveriges säkerhet genom att angripa svagheter, skapa polarisering, undergräva förtroendet för samhällets institutioner och därmed ytterst samhällets samlade motståndskraft (s. 247). Public service-företagen beskrivs ha en ”särställning genom sina breda uppdrag i allmänhetens tjänst, sin stabila finansiering, de höga kraven på tillgänglighet och det förtroende allmänheten hyser för företagens verksamhet”

(s. 239–240). Företagen anses utgöra en viktig motvikt mot påverkanskampanjer och desinformation genom sitt sakliga och opartiska uppdrag.

SVT har i juni 2025 utsatts för tre stora överbelastningsattacker som ökat i både styrka och längd. Tjänster på webben har påverkats, men tv och varningssändningar har fungerat. MSB och polisen är involverade och man arbetar med att utreda och förstärka säkerheten. Vd Anne Lagercrantz säger att det digitala samhället är sårbart och att SVT inte kan garantera ett tryggt internet utan omfattande investeringar. De överbelastningsattacker som drabbat SVT visar på vikten av att ha resurser för att förstärka säkerheten.

Vi socialdemokrater anser att ett starkt public service i fredstid, med högt förtroende hos allmänheten och bred geografisk spridning, lägger grund för public services roll i höjd beredskap. Det breda uppdraget bidrar till det höga förtroendet och är av avgörande betydelse för det svenska totalförsvaret. För detta behövs en tryggad finansiering.

Globaliseringen av mediemarknaden

Globaliseringen, digitaliseringen och teknikutvecklingen har förändrat det svenska medielandskapet i grunden. Allt fler internationella medieaktörer etablerar sig i Sverige och har de senaste åren stöpt om förutsättningarna för både medieekonomin och innehållsmarknaden. Numera är det globala storbolag som har störst medieverksamhet i Sverige. Public service-företagens innehåll jämförs med innehållet från de globala konkurrenterna av publiken. Aktörerna på den inhemska audiovisuella marknaden utmanas av utländska streamingtjänster. Vad gäller den svenska ljudmarknaden finns inget annat land med motsvarande befolkningensmängd som kan uppvisa liknande utveckling av ljudtjänster och innehåll. Trots detta växer de globalt stora konkurrenterna såsom Spotifys och Acasts andel av den svenska marknaden. Bolag som sysslar med talat ljudinnehåll har dock bättre förutsättningar då publiken föredrar att lyssna på talat originalinnehåll på det egna språket.

Sedan 2008 har reklamintäkterna för medier med svenskt journalistiskt innehåll minskat med över 6 procent (IRM 2024, Reklam- och medieprognos 2023–2024). Svenska annonser och reklam går i stället till internationella storbolag som Google och Meta. Detta försvårar den ekonomiska modellen för lokala tidningar och inhemska kommersiella mediebolag. För ett litet språkland som Sverige innebär därtill globaliseringen, digitaliseringen och teknikutvecklingen att innehållsproduktioner på det svenska språket utmanas av innehåll på världsspråk. När flera av strömnings-tjänsterna aviserat att man helt slutar med svenskspråkig originalproduktion behövs en ny insikt om värdet och vikten av SVT:s, SR:s och UR:s betydelse för det svenska språkets status och svensk innehållsproduktion av program, kultur och folkbildning.

Vi socialdemokrater menar att det globala och digitala medielandskapet medför ett förstärkt ansvar för public service-företagen att skapa innehåll som främjar sociala, samhälleliga och kulturella intressen i en nationell kontext. Public service-utbudet främjar social gemenskap genom att skapa en gemensam kultur, gemensamma referensramar och genom att tillgodose och spegla det svenska samhällets mångfald.

Den parlamentariska kommitténs arbete

Parlamentariskt sammansatta kommittéer spelar en viktig roll för att skapa breda politiska överenskommelser. Parlamentariska kommittéer skapar gemensamma beskrivningar av problem, bidrar till noggrann analys, samförståndslösningar och samverkan. Politiska konflikter som dyker upp senare i den politiska processen kan därmed undvikas i, för Sverige, centrala politiska frågor.

Ett svagt kommittéväsen blir än mer problematiskt i ett splittrat politiskt läge. Därför är vi av uppfattningen att frågan om villkor för public service ska behandlas efter den parlamentariska kommitténs struktur och ordning för att långsiktigt vårda och förstärka samförståndet mellan partierna i Sveriges riksdag. Detta förutsätter att samförståndstanken och arbetet ligger till grund för utredningens slutsatser och inte tillfälliga majoritetsbeslut.

Som framgår av de reservationer som Socialdemokraterna (enskilt och tillsammans med C, V och MP) lämnade i den parlamentariska kommitténs betänkande som ligger till grund för denna proposition beklagar vi socialdemokrater att gemensamma beskrivningar av problem, samförståndslösningar och samverkan i centrala frågor inte uppnåddes i kommitténs arbete. Mycket sent i utredningsarbetet uppstod grundläggande skillnader, vilket förklarar ståndpunkterna som redovisas i denna motion.

Det är beklagligt att regeringen inte har sett värdet i att göra en kommittégemensam överenskommelse och att hitta kompromisser som står sig över mandatperioder. Vi anser att tillfälliga politiska majoriteter inte ska bli styrande i fråga om public service som utgör en demokratisk kollektiv nytthet och som gynnar alla medborgare i Sverige.

Speglingsuppdraget

I propositionen byts begreppet ”en variation i befolkningen” ut mot ”hela befolkningen” avseende speglingsuppdraget. Den övergripande demokratibestämmelsen i radio- och tv-lagen och den nya lag som föreslås innebär dock att företagen fortsatt ska arbeta med fokus på jämställdhet och mångfald, även om det inte lyfts fram som enskilda begrepp när det gäller innehållsuppdraget. Vi anser att de nuvarande kraven avseende speglingsuppdraget fortsatt ska gälla för public service-företagen. Det hade varit möjligt att göra förtydliganden på ett sätt som hade underlättat redovisningen och därigenom även granskningsnämndens uppföljning av om kraven uppfyllts. För oss är det uppenbart att det även finns ideologiska skillnader i botten när en sådan här förändring föreslås. Detta framträder än tydligare efter Tidöpartiernas presskonferens i samband med beslutet om propositionen, där det uttrycks att jämställdhet och mångfaldsfrågor är identitetspolitik och inte en fråga för bolagen att spegla den variation som råder i den svenska befolkningen. För att public service ska kunna skapa ett programinnehåll som inger förtroende hos hela befolkningen så är det grundläggande att de olikheter som finns i befolkningen också kommer till uttryck i hela programverksamheten. Det är inte vår uppgift från politiken att peka ut exakt hur det ska göras men att på olika sätt visa den mångfald som finns i befolkningen skapar igenkänning hos publiken. I förlängningen ökar det också förtroendet för public service.

Vår förhoppning är att företagen kommer att fortsätta jobba på det sätt som de gjort hittills och att den enda skillnaden blir minskad detaljuppföljning från gransknings-

nämnden, men vi anser att det är viktigt att markera när centrala begrepp förändras eller försvinner.

För att minska risken att viktiga perspektiv går förlorade anser vi att de villkor som finns i nuvarande sändningstillstånd fortsatt ska gälla. Därtill delar vi inte majoritetens slutsats om att villkoret om att programverksamheten som helhet ska bedrivas utifrån ett jämställdhets- och mångfaldsperspektiv ska utgå. Vi menar att krav på jämställdhet och mångfald ska ingå både i demokratibestämmelsen och i villkoret för programverksamheten. Villkoret har ställts upp sedan 2014 (prop. 2012/13:164, bet. 2013/14:KrU3, rskr. 2013/14:60) och att det nu föreslås tas bort är att beklaga.

De nationella minoritetsspråken och teckenspråket

Public service har ett tydligt uppdrag att tillhandahålla utbud på de svenska minoritetsspråken. Detta är helt centralt för att Sverige ska nå upp till sina internationella åtaganden i bl.a. Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter (ramkonventionen, SÖ 2000:2) samt den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk (språkstadgan, SÖ 2000:3). I lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk framgår att det allmänna inte bara har ett särskilt ansvar för att skydda, utan också för att främja de nationella minoritetsspråken, och säkra möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige.

Vad gäller nivån på utbudet menar vi att regeringens ambitioner är för låga. Kommittén föreslår dels att förstapubliceringarna på vart och ett av de nationella minoritetsspråken ska öka under tillståndsperioden jämfört med 2025 års nivåer, dels att det samlade utbudet på samtliga minoritetsspråk utöver jiddisch ska uppgå till minst 2025 års nivå. För jiddisch föreslås i stället, precis som för innevarande period, att det samlade utbudet ska öka. Att stärka utbudet på jiddisch är en viktig prioritering då utbudet i dag är lågt. Det är även i linje med den nationella strategin för att stärka judiskt liv i Sverige.

Vi ser dock ingen anledning till att inte ställa samma krav vad gäller samiska, meänkieli och romani chib. Utbudet för dessa språk är fortsatt lågt. Att fortsatt öka det samlade utbudet har även lyfts fram som en viktig åtgärd av sannings- och försoningskommissionen för tornedalingar, kväner och lantalaiset (SOU 2023:68).

Regeringen uttrycker en oro för att krav på fortsatt ökning kan leda till försämrad kvalitet. Vi menar att detta ytterst är en fråga om prioriteringar, att det handlar om att lyfta det samlade programutbudet från låga nivåer.

Tillhandahållande av text vid sidan av ljud och rörlig bild i nyhetsverksamheten

Det är angeläget att vi har en mångfald på mediemarknaden, det gäller även nyhetsmedier. Marknaden för medier har ändrats i snabb takt och den enskilde ändrar sina vanor i samma takt som nya möjligheter finns att konsumera nyheter. För oss är det av stor vikt att hänsyn tas till personer med olika funktionsnedsättningar och deras möjligheter att ta del av nyheter. För en del av dessa grupper kan en kraftig begränsning av textanvändning bli rent kontraproduktiv.

Vi delar inte regeringens bedömning om vilken betydelse SVT:s digitala nyhetstjänst och textanvändning i nyhetsverksamheten har haft för dagstidningarnas svåra ekonomiska situation. Det finns många sammanfallande omständigheter som gör att de lokala tidningarna har hamnat i ett svårt läge. Mediemarknaden är, som andra marknader, starkt påverkad av den globalisering som skett. Sverige har haft hög inflation och det har påverkat den privata ekonomin hårt. Papperstidningarna tappar prenumeranter. Mediekonsumenterna har ändrat sina vanor i takt med att nya tjänster har tillkommit. Det befintliga internationella forskningsläget pekar på att det inte finns något motsatsförhållande mellan starka offentliga och starka privata nyhetsmedier på nätet, utan att de i stället växelverkar för att stimulera nyhetsanvändningen i befolkningen som helhet.

I den förra public service-propositionen framhöll regeringen att längre artiklar utan koppling till ett nyhetsinslag eller ett klipp bör användas restriktivt. Vi kan också se att en sådan utveckling har skett. I dag är det kortare texter och mer video. Vi vill peka på vikten av att den här utvecklingen bibehålls såväl på nationell nivå som på lokal nivå. Detaljreglering av textanvändning är inte rätt väg att gå, vi välkomnar att regeringen inte landade i den slutsatsen.

Textransonering i public service vore förödande för hörselskadade och ett enormt bakslag, säger Hörselskadades Riksförbund i en debattartikel i Altinget den 4 juni 2025.

För hörselskadade är textade nyhetsinslag otroligt viktigt – men endast textremsor räcker inte alltid utan sammanfattande texter behövs. Särskilt viktiga är texterna vid allvarliga händelser då snabb information är avgörande. Det vore orimligt om SVT alltid måste vänta med att förmedla en viktig nyhet tills videomaterial och textning fanns på plats. Korrekt, snabb och tillgänglig information till allmänheten måste vara prioriterat. Det är public service för alla medborgare oavsett funktionsnedsättning.

Vi står bakom regeringens slutsatser om att det i en digital nyhetstjänst som består av både ljud eller rörlig bild och text så bör textpubliceringar som huvudregel utgå från och ha en tydlig koppling till ljudet eller den rörliga bilden. Likaledes viktigt är det att vi slår fast att en kombination av text, ljud och rörlig bild i en tjänst ofta är nödvändig för att skapa användarvänlighet i en digital miljö. Det finns tydliga och bra skrivningar som öppnar för en balanserad textanvändning för public service-företagen framåt.

Vi menar dock att det i propositionen finns beskrivningar om mediemarknaden och inriktningen för textanvändningen som går för långt och som riskerar tillgängligheten till nyheter digitalt, och lägre nyhetskonsumention som helhet, vilket vore mycket olyckligt.

Förhandsprövning av nya tjänster

Systemet för förhandsprövning är omdiskuterat och ändrades så sent som 2020. Sedan dess har inget fall prövats. I kommitténs uppdrag ingick, förutom att analysera varför systemet med förhandsprövning inte använts, vid behov föreslå förändringar av systemet. Däremot vänder vi oss starkt emot påståendet i kommitténs betänkande att kommittén skulle ha övervägt om förhandsprövningen även ska gälla kärnverksamheten. Dels har denna fråga inte analyserats närmare av kommittén utan är något som majoriteten i kommittén i ett sent skede ville föra in. Dels motsätter vi oss själva argumentationen, att det inte kan uteslutas att företagen inom kärnverksamheten skulle

kunna starta tjänster som påverkar marknaden på ett otillbörligt sätt, och att de villkor som nu ställts upp kring hänsynstagande mot kommersiella aktörer ska vara syftet till att inte lägga fram ett sådant här förslag.

Att gå fram med ett förslag om att bredda förhandsprövningen till kärnverksamheten är mycket långtgående och inte något vi står bakom över huvud taget, därför reserverade vi oss mot texten som implicerar denna inriktning samt att det skulle ha övervägts av kommittén.

Uppföljningen av public service-uppdraget

Vi instämmer i förslaget om att företagen, förutom att lämna de årliga public service-redovisningarna, ska tillhandahålla en sammanfattande information till allmänheten om hur uppdraget uppfyllts, att redovisningsvillkoren ska anpassas till det nya teknik-neutrala uppdraget, att företagen ska redogöra för innehållstjänster som de erbjuder allmänheten, att granskningsnämnden ska kunna fördjupa bedömningar utifrån ett urval av villkor samt att studier genomförs under tillståndsperioden för att belysa centrala aspekter av företagens verksamhet. Vi delar dock inte regeringens slutsats om att fokus på ökad granskning och uppföljning per automatik leder till stärkt legitimitet eller förtroende för public service. Det är av vikt att resursanvändningen för granskningen och uppföljningen står i paritet med nytta.

Det är av stor vikt att public service-företagens verksamhet kan följas upp, granskas och utvärderas samt att företagen har ett transparent förhållningssätt till allmänheten. Det finns i dag en mängd olika verktyg för att följa upp och granska public service-verksamheten: Riksrevisionen, Mediemyndigheten, granskningsnämnden, företagens egna revisorer samt årsredovisningar för att nämna några.

I syfte att öka eller bibehålla public service-företagens legitimitet och förtroende är det av stor vikt att public service-företagen tar exempelvis granskningsnämndens beslut på stort allvar, vilket Riksrevisionen i sin rapport bedömer att de gör. Det kommer till uttryck både direkt i företagens publicistiska verksamhet och indirekt genom att den praxis som formas av nämndens beslut utgör en viktig del av företagens interna utbildningar.

Propositionen föreslår tre utredningar, en om företagens påverkan på medie-marknaden, en extern analys av företagens arbete och redovisning av produktivitet och effektivitet samt en forskningsstudie som, i syfte att stärka verksamhetens legitimitet och höga förtroende, belyser villkoret om opartiskhet. Vi anser att det är fel prioritering att lägga ytterligare ekonomiska och personella resurser på att ta fram underlag för de utredningar som föreslås i propositionen. Det är inte heller nödvändigt med tanke på de uppföljningar och granskningar som redan i dag görs av företagens verksamhet.

Statskontoret, t.ex. avstyrker kommitténs förslag att låta genomföra en extern analys av produktivitet och effektivitet. Man säger att det är viktigt för public service-företagens legitimitet att allmänheten har insyn i hur företagen uppfyller sina uppdrag. Statskontoret anser dock att betänkandet saknar ett resonemang om varför det befintliga systemet inte kan tillgodose dessa krav.

En fördel med långa sändningstillstånd är att ge långsiktiga förutsättningar för att utveckla verksamheten. Regeringens ingångar kring utvärderingsarbete riskerar dock att försätta public service-företagen i ett läge där alltför stora resurser binds i utvärderings-

arbete. Vi har svårt att se att fler granskningsverktyg skulle leda till ökad effektivitet eller stärka legitimiteten eller förtroendet för public service. Vi avstyrker därför de föreslagna utredningarna.

Public service-företagens användning av externa internetplattformar

I propositionen anges att public service-företagen har egna webbplatser och applikationer som de prioriterar vid distribution på internet. Det är också i huvudsak på de egna plattformarna som deras utbud finns tillgängligt. Sociala medier används främst för att informera om innehållet och föra en dialog med publiken. Alla tre public service-företag har policyer eller riktlinjer för distributionen på externa plattformar. Regeringen bedömer dock att public service-företagen bör tillämpa en generell återhållsamhet på andra internetplattformar än de egna, vilket vi avstyrker då vi bedömer att detta kommer att medföra en minskad flexibilitet för företagen att nå ut med utbudet på de plattformar som publiken använder.

Mediekonsumtionen har blivit alltmer digital, inte minst bland de yngre målgrupperna. Traditionella medier som tv, radio och tidningar är alltjämt den största källan till nyheter för de som är födda på 1970-talet eller tidigare, medan det däremot för åldersgruppen 8–19 år är TikTok som är den plattform som för närvarande flest använder som nyhetskälla. Vi menar att det därför är av stor vikt att oberoende och sakliga nyhetsmedier inte frånträds möjligheten att väcka intresse för sina program på plattformarna. Vi menar att kravet på återhållsamhet därtill rimmar illa med den anmodan som inkommit från Försvarsberedningen.

I rapporten Kraftsamling (Ds 2023:34) konstaterar Försvarsberedningen att den antagonistiska hotbilden mot Sverige är bred och alltmer komplex samt att hoten bl.a. inkluderar otillbörlig informationspåverkan med syfte att påverka olika målgruppers uppfattningar, beteenden och beslutsfattande. Sverige är utsatt för påverkanskampanjer, påverkansoperationer och desinformation från antagonistiska aktörer som hotar och undergräver Sveriges säkerhet och hotar svenska intressen. Sociala medier är därför viktiga kanaler för att nå ut till yngre målgrupper med strategisk kommunikation och korrekt information även vid höjd beredskap. Sociala medier förväntas dessutom användas mer för omfattande försök till informationspåverkan och psykologisk krigsföring i höjd beredskap och krig. Det psykologiska försvaret kommer att stå inför nya problem till följd av den snabba teknikutvecklingen, särskilt vad gäller AI, och de fortsatta förändringarna i informationslandskapet.

Antalet programtjänster och sändningarnas omfattning

En hög tillgänglighet för public service med ett mångsidigt utbud är en viktig utgångspunkt. Sändningstillstånden för public service-företagen innehåller i dag krav på att företagen ska sända ett visst antal programtjänster (kanaler). För SVT gäller att företaget ska sända SVT1, SVT2 samt två ytterligare programtjänster i hela landet. För SR gäller att företaget ska sända fyra programtjänster till hela landet, varav ett även ska ha regionalt uppdelat innehåll. Med utgångspunkt i utvecklingen mot en alltmer

internetbaserad mediekonsumtion har kommittén övervägt eventuella justeringar av kravet på antal programtjänster.

Vi avstyrker regeringens förslag att lätta på nuvarande krav på antal programtjänster. Marknätet spelar fortsatt en viktig roll för hela befolkningens möjlighet att ta del av public services utbud. Även om allt större andel av befolkningen tar del av public service digitalt, finns fortsatt en stor grupp som behöver få bredden i programutbudet tillgängliggjort via marknätet eller genom kabel- eller ip-tv där public service tillgängliggörs via vidaresändningsplikten. Den nya regleringen kommer att innebära ökad flexibilitet för public service-företagen. Däremot instämmer vi i regeringens förslag på att kravet på att innehållsuppdraget i huvudsak ska uppfyllas i marknätet inte längre ska ställas upp, och att det i stället ska ställas krav på public service-företagen att se till att hela befolkningen ska ha möjlighet att ta del av ett mångsidigt programutbud.

Att även öppna för färre kanaler vore fel väg att gå, då antalet programtjänster fortsatt har en stor betydelse för att hela befolkningen även fortsättningsvis ska kunna ta del av ett mångsidigt programutbud. Vi vill också påminna om att en kanal står för något unikt med ett kurerat utbud samt att det i ett läge av höjd beredskap är viktigt med bredd i utbudet med möjlighet att nå ut till olika målgrupper.

Att lätta på kraven om antal programtjänster i en tid av hög inflation och ett pressat ekonomiskt läge, med en otillräcklig medelstillelse från regeringen, sänder fel signaler om hur vi vill att public service-företagen ska utveckla och anpassa sin verksamhet framåt och riskerar att i praktiken tvinga företagen till nedläggning av kanaler. Företagen behöver anpassa sig till ett förändrat medielandskap och finnas där människor är, men att begränsa bredden genom att lägga ned en kanal med särskild målgrupp och prägel vore att minska utbudet på ett olyckligt vis – tvärs emot ambitionen för public service. Redan i dag finns det dessutom möjlighet för public service-företagen att vända sig till riksdag och regering med önskemål om att efter företagets förutsättningar justera antalet kanaler. Men då föranleder det en politisk diskussion och förankring, vilket vi menar borde vara ett krav.

Samverkan med och hänsyn till kvalitativa nyhetsmedier

Teknikutvecklingen och globaliseringen har ökat konsumenternas valfrihet och förändrat medievanorna, men främst har det bidragit till att skiljelinjerna mellan olika medier suddats ut. De tidigare nationella mediemarknaderna är nu en del av en global mediemarknad där konkurrensen i hög grad står mellan ett fåtal nationella medieaktörer och ett internationellt medieutbud. De förändrade medievanorna har lett till att en betydande andel av de samlade nationella reklaminvesteringarna går till reklam på internet på globala plattformar. Reklammarknadens utveckling har en direkt inverkan på förutsättningarna för den svenska dagspressmarknadens villkor.

Det finns få vetenskapligt granskade studier som kartlägger public service-mediers inverkan och utträngning på de digitala nyhetsmarknaderna. Det befintliga forskningsläget pekar på att det inte heller råder något motsatsförhållande mellan starka offentliga och starka privata nyhetsmedier på nätet. I stället tycks dessa växelverka för att stimulera nyhetsanvändningen i befolkningen som helhet.

Regeringen anser att SR och SVT i högre grad än i dag ska ha ett förhållningssätt som utgår från en medvetenhet om kvalitativa nyhetsmediers konkurrensförutsättningar. SR har anpassat sitt textutbud och SVT har under nuvarande sändningstillstånd genomfört textinskränkningar. Det föreslås också att det ska göras en analys av utvecklingen av den svenska mediemarknaden och hur public service-företagen bidrar till mediemångfalden och påverkar konkurrensförutsättningarna. Detta förslag avvisar vi.

Vi socialdemokrater föreslår i stället att regeringen tillsätter en parlamentarisk utredning för framtidens mediepolitik, där även mediestödet ingår, för att analysera inhemska kvalitativa nyhetsmediers ekonomiska förutsättningar samt för att säkerställa nyhets- och samhällsjournalistik i hela landet.

I propositionen framhåller regeringen att nyhetsuppdraget uppfylls genom ljud och rörlig bild samt att användningen av text bör ske med hög medvetenhet och hänsynstagande till kvalitativa nyhetsmediers konkurrensförutsättningar. Vi socialdemokrater anser att det nya säkerhetspolitiska läget medför ett ökat behov av snabb saklig information och nyheter till befolkningen. Detta bör inte hämmas av långtgående textbegränsningar eller detaljreglering av textanvändning. Längre artiklar utan koppling till ett nyhetsinslag eller ett klipp bör dock användas restriktivt och en sådan utveckling har också skett hos företagen. Vi socialdemokrater vill vara tydliga med att SVT:s textbaserade digitala innehåll inte utgör del av företagets kärnverksamhet och därför ska vara kompletterande, men att det textbaserade innehållet inte är grundorsaken till den snedvridna konkurrensen på mediemarknaden. Huvudförklaringen är reklaminvesteringarna som i allt större omfattning går till globala plattformar framför den inhemska dagspressen. Därför delar vi inte regeringens uppfattning att SVT:s digitala nyhetstjänst har bidragit till att dagstidningar, som är beroende av betalande prenumeranter, försatts i en ”svår situation”. Behovet av tydligare struktur för dialog med kvalitativa nyhetsmedier anser vi är av större vikt, liksom en översyn av mediestödets nivåer till dagspressen.

Vi socialdemokrater tar även intryck av de medskick i arbetet som organisationer som företräder grupper med olika typer av funktionsnedsättning har delgett kommittén. En kombination av text, ljud och rörlig bild anses av dessa vara nödvändigt för att skapa användarvänlighet i en digital miljö samt för att tillgängliggöra innehållet för personer med olika typer av funktionsnedsättning. En striktare textbegränsning försvagar dessa gruppers tillgång till aktiv nyhets- och samhällsinformation.

Stora evenemang i public service

Public service-företagen får som grundprincip inte sända eller tillhandahålla program som är sponsrade. Syftet är att public service inte ska finansieras kommersiellt och att utomstående inte ska kunna påverka innehållet i sändningarna. Undantag från denna regel gäller direkt sponsring, dvs. då sponsorbidragen tillfaller public service direkt, eller indirekt, då de som tillhandahållit eller producerat programmen fått bidragen som därmed inte tillfallit public service.

Direkt sponsring får förekomma av SVT:s och SR:s program som innebär utsändning av en allmän sammankomst eller offentlig tillställning där public service är arrangör eller i samband med sportevenemang. Här ligger en begränsning om 20 evenemang per år för att kunna tillgängliggöra dyra evenemang av nationellt intresse.

För oss socialdemokrater är det av vikt att alla ska ha möjlighet att vara delaktiga i när Sverige vinner. Därför ska public service ges möjlighet att sända stora sportevenemang där Sverige tävlar. Vi bedömer dock att med regeringens förslag till medelstildelning och kostnadsutvecklingen för att förvärva och dela på rättigheter till sportevenemang kommer denna möjlighet att begränsas.

Ökat samarbete mellan public service-företagen

Uppdelningen av företagen skedde av mångfaldsskäl och för att Sverige inte skulle ha ett multimedialt public service-företag med större konkurrensinverkan på den inhemska mediemarknaden. Under åren har också varumärkena för företagen vunnit erkännande och tillit hos den svenska publiken. Att i detta säkerhetspolitiska läge utreda hur public service-verksamheten ska vara organiserad anser vi riskerar att utmana Försvarsberedningens anmodan om långsiktighet i uppdraget. Därtill anser vi att företagets prioritering under tillståndspanenoden ska vara att stärka beredskapsuppdraget som en del av det svenska totalförsvaret framför en historisk omorganisering. Regeringen anser att det trots detta finns starka skäl att utreda frågan om hur public service bör vara organiserat. Det anges även att en sådan utredning bör analysera konsekvenserna av en sammanslagning av företagets regionala verksamheter. En eventuell sammanslagning av företagets regionala verksamheter medför många följdfrågor, exempelvis hur den redaktionella mångfalden ska säkerställas, hur ansvaret inom totalförsvaret kan vidmakthållas, vilka effektiviseringar det medför och om detta har en inverkan på den inhemska mediemarknadens förutsättningar. Vi anser att om frågan ska utredas bör den omhändertas av en kommande parlamentarisk public service-kommitté som ett uppdrag i framtida direktiv.

Journalistik i hela landet

I propositionen anges att kvalitativ journalistisk nyhetsförmedling på nationell, regional och lokal nivå utgör en central del av det demokratiska systemet. Förekomsten av områden som saknar journalistisk bevakning leder till ett demokratiskt underskott och utan public services satsningar skulle nettoantalet redaktioner ha varit sakta nedåtgående i Sverige. Regeringen föreslår att det inte ska ställas krav på SR och SVT att stärka den journalistiska bevakningen i svagt bevakade områden under nästa tillståndspanenode. Vi socialdemokrater menar att frågan är av central betydelse för att spegla hela landet och variationen i befolkningen samt för att nå de som saknar en relation till public service. Regeringens bedömning är att public service-företagen ska ha en journalistisk bevakning i svagt bevakade områden men att kravet ska omformuleras. Vi socialdemokrater menar att frågan är av sådan demokratisk vikt att det även fortsatt ska ställas krav på företagen att stärka den journalistiska bevakningen i svagt bevakade områden.

Sponsring

En grundprincip i public service-företagens sändningstillstånd är att företagen inte får sända reklam, program som är sponsrade eller program som innehåller produktplacering. Syftet bakom förbudet mot sponsring är att public service inte ska finansieras kommersiellt och att utomstående inte ska kunna påverka innehållet i sändningarna. Under vissa förutsättningar kan dock SVT och SR sända och tillhandahålla sponsrade program där sponsorbidraget tillfaller företagen direkt, exempelvis under utsändning av allmän sammankomst eller offentlig tillställning där företagen är arrangör, arrangemanget sker inom ramen för Europeiska radio- och tv-unionen (EBU) och att programmet sänds i flera länder.

Regeringen anser att möjligheten till direkt sponsring ska finnas kvar för SVT vid de tillfällen som Sverige arrangerar den internationella finalen av Eurovision Song Contest, ett evenemang som innebär extraordinära kostnader för företaget. Men för sändningar och tillhandahållanden av den svenska finalen av Melodifestivalen anser regeringen att det inte är motiverat även om programmet direktsänds i andra länder.

Vi socialdemokrater menar att det är av yttersta vikt att företagen inte kringgår de uppställda kraven på sponsring då frågan rör företagens legitimitet. Samtidigt utgör Melodifestivalen en sådan kulturell institution för public service i Europa och för svensk musikkultur att en ekonomisk försvagning av institutionen skulle motverka den samlande kraft som programmet bidragit till i Sverige. En begränsning av direkt sponsring kan medföra att intäkter försvinner.

Vi socialdemokrater reserverar oss mot förslaget och anser att det även fortsatt ska finnas en möjlighet till sponsring av den svenska finalen av Melodifestivalen. För vissa sportevenemang ska det även vara möjligt med sponsring.

Ett oberoende public service och grundlagsskydd

Under förra mandatperioden stärktes strukturerna för att öka public services oberoende, bl.a. med längre tillståndsperioder och utökade begränsningar avseende vilka som får sitta i Förvaltningsstiftelsen. Vi socialdemokrater vill stärka oberoendet för public service ytterligare. Vi anser att ett grundlagsskydd av public service bör införas och att en utredning om detta bör tillsättas.

Medelstildelning

Det är primärt i samband med medelstildelningen som public service-företagens självständighet och integritet kan påverkas. Den förra parlamentariska public service-kommittén ansåg att det fanns skäl, mot bakgrund av den särställning som statsmakten gett public service samt vikten av att stärka verksamhetens oberoende, för riksdagen att fatta ett beslut om medelstildelning för hela tillståndsperioden och därmed avskaffa den årliga medelsprövningen. Därför infördes i lagen (2018:1893) om finansiering av radio och tv i allmänhetens tjänst en bestämmelse om att riksdagens beslut om medelstildelning avser hela tillståndsperioden. Av bestämmelsen följer att företagens ökade oberoende förenas med ett ökat ansvar att hushålla med de tilldelade medlen. I avsaknad

av en årlig beredningsprocess kan det bli svårare för företagen att få extra resurser för att täcka oförutsedda medelsbehov, ett tydligt exempel är de ökade kostnaderna som föranlett sparpaket inom företagen på grund av inflationen.

Vi ser att public service-företagen haft tuffa ekonomiska år under den innevarande tillståndspaniden. Den 2-procentiga uppräknningen ger vanligtvis ett visst effektiviseringsstryck men den höga inflationen i kombination med stora investeringar för ökad säkerhet och digital utveckling har tvingat fram större sparpaket och inverkat negativt på programverksamheten. Både SVT och SR har sagt upp personal det senaste året och uppskattade program och hela redaktioner har avvecklats.

SVT, SR och UR har sedan tidigare många viktiga uppdrag och vi kan i deras äskanden inför kommande tillståndspanid se välkomna ambitionshöjningar som kräver ökade resurser. Företagen redogör för en rad utmaningar med högre kostnader för befintliga verksamheter, t.ex. höjning av tomträttsavgälden och global konkurrens inom programproduktion med högre ersättningar som följd. De redogör också för hur AI och det alltmer spända säkerhetsläget utmanar rutiner inom bl.a. nyhetsförmedlingen och som ställer krav på investeringar och förstärkningar.

Vår gemensamma ambition har varit att hitta en medelstilldelning för 2026–2033 som skapar goda möjligheter att fortsätta skapa högkvalitativa program i en mer turbulent framtid.

Vår bedömning är att regeringen borde ha landat i en högre medelstilldelning än vad som föreslås i propositionen. Vi anser att public service behöver riktade medel för beredskap och stärkt digital infrastruktur i enlighet med den anmodan som Försvarsberedningen inkommit med. Enligt Försvarsmaktens bedömning är medelstilldelningen otillräcklig för att täcka kostnadsökningar och behov kopplade till exempelvis beredskapsfrågor och teknikutveckling, vilket framgår av Försvarsmaktens remissvar.

En majoritet av remissvaren uttrycker oro över medelstilldelningen, t.ex. skriver Kulturrådet: ”Kulturrådet ser en risk att public service-företagen genom den föreslagna medelstilldelningen inte får de långsiktiga, tydliga och stabila förutsättningar att utföra de uppdrag som föreslås. Kulturrådet bedömer att det kan bli svårare för public service-företagen att bibehålla nivån i sin programverksamhet givet den föreslagna finansieringen. Mer specifikt ser Kulturrådet en risk att förslaget om medelstilldelning försämrar möjligheterna för public service-företagen att stödja svensk kulturproduktion vilket skulle påverka de kulturpolitiska målen negativt.”

Statskontoret säger i sitt remissvar att man anser att kommittén har varit otydlig i bedömningen av hur olika faktorer kan komma att påverka företagens resursbehov, avseende t.ex. teknikutvecklingen och AI och hur dessa kommer att innebära möjligheter att effektivisera public service-företagens verksamhet. Statskontoret menar att det är svårt att visa på besparingar till följd av digitala investeringar i statsförvaltningen.

Vi anser att det är mycket olyckligt att regeringspartierna och SD inte agerade för att nå bred parlamentarisk förankring i kommittén. Nu kommer en tillfällig majoritet att fatta beslut om public service-företagens budget de kommande åtta åren. Vi beklagar att samförstånd inte har sökts. Vi delar inte regeringens bild av att det finns stora möjligheter till effektivisering och samverkan som kan spara pengar samtidigt som kraven kvarstår på att ha ett brett nyskapande utbud med hög kvalitet, folkbildande ambitioner och lokal närvaro. Den ekvationen går inte ihop. Vi anser att man riskerar att minska intresset för public services utbud om det försämras de kommande åren. Ska man fortsätta bygga ett starkt förtroende, ökad kännedom och bidra till gemenskap som en enig försvarsberedning uttalat så krävs helt andra ekonomiska muskler än de som

Moderaterna, Kristdemokraterna, Liberalerna och Sverigedemokraterna erbjuder företagen den kommande perioden.

Då ett tillfälligt politiskt majoritetsbeslut ligger till grund för propositionens förslag om medelstildelning anser vi socialdemokrater att finansieringslagens bestämmelse om tilldelning av avgiftsmedel för hela tillståndspanoden om åtta år är satt ur spel. Vi socialdemokrater befarar kraftiga nedskärningar med nuvarande förslag.

Lawen Redar (S)

Azadeh Rojhan (S)

Ewa Pihl Krabbe (S)

Louise Thunström (S)

Lars Mejern Larsson (S)

Magnus Manhammar (S)

Kristoffer Lindberg (S)